

Kõrgem Kunstikool Pallas

Tekstiiliosakond

Rõivakollektsioon „Persona“. Rahvuslik identiteet ja mina

Lõputöö

Autor: Andrea-Martha Teesaar

Juhendaja: Signe Kivi

Tartu 2022

SISUKORD

1. MIS ON IDENTITEET?	4
1.1 Rahvuslik identiteet	5
1.2 Minu identiteet	6
2. KOLLEKTSIOON „Persona“	9
2.1 Huvi algus ja idee kujunemine	9
2.2 Inspiratsioon	10
2.3 Rõivaste kujunemise protsess	11
KOKKUVÕTE	16
SUMMARY	17
Fashion Collection „Persona“. National Identity and Me	17
KASUTATUD KIRJANDUS	19
LISAD	21
LISA 1. Kolleksioon „Persona“	21
LISA 2. Persona 1	22
LISA 3. Persona 2	23
LISA 4. Persona 3	24
LISA 5. Persona 4	25
LISA 6. Persona 5	26
LISA 7. Persona 2 detail	27
LISA 8. Persona 3 tagant	28
LISA 9. Grupp 1	29
LISA 10. Grupp 2	30

SISSEJUHATUS

'Persona' tähendab eesti keeles isikut või tegelaskuju. Persooni all peetakse silmas inimese rolli ühiskonnas – seda pilti - mida me näitame teistele. Oleme kõik justkui näitlejad filmis, kus kõigil on tegelased ja süžee erinevad. Introverdina tunnen, et pean kogu aeg olema keegi teine, isegi ka kõige lähedasemate inimestega suheldes.

Meie iseloomud olenevad meie identiteedist, või pigem meie iseloom ongi meie identiteet. Üks osa meist, see, mida meie peame tõseks endaks on meie minapilt. Teine osa on see, kes me oleme sotsiaalsetes olukordades ja kuidas teised meid näevad.

Lõputöö praktilise osana valmib rõivakollektsioon „Persona“, mis on segu Eesti rahvariiete elementidest, uskumustest ja mütoloožiast, mis on käinud nendega kaasa ja minust, minu identiteedist ja sellest, kuidas mina suhestun Eesti ja eesti rahvaga. Eesmärk oli teha mitte pidulikke rahvariideid, vaid komplekte, mida oleks võimalik kanda igapäevaselt.

Kirjaliku töö peamiseks küsimuseks on, kes ma olen ning selleks uurin põgusalt, mis on identiteet. Identiteedi mõiste on väga lai ja raske mõista, sest iga inimene saab sellest erinevalt aru. Täpsemalt uurin, mis on rahvuslik identiteet. Kes on rahvas, mida tähendab rahvus? Need on vaid mõned küsimused, mis mul tekkisid. Lisaks analüüsin ka iseenda identiteeti ja seda, mis mind eestlaseks teeb.

Teises osas seletan rohkem lahti rõivakollektsiooni idee kujunemise ja miks selle valisin. Toon välja mõned inspiratsiooni allikad ja kirjeldan lähemalt ka töö protsessi.

1. MIS ON IDENTITEET?

Mõistet „identiteet“ on raske kindlalt määrata, sest igaühel on sellest erinev arusaam. Me kõik oskame kasutada seda sõna õigesti, kuid raske on anda sellele lühikest ja arusaadavat selgitust. Eesti Keele Sihtasutus on kirjutanud, et identiteet on teadmine endast sotsiaalseis olukordades ja suhetes (ÕS 2018). Võõrsõnade leksikonis on selgitus järgmine - sotsiaalne eneseteadmus, osa inimese minapildist; isikusamasus, isikuline identiteet.

Sõna „identiteet“ tuleb ladinakeelsest sõnast *idem*, mis tähendab 'seesama' (Dundes 2002: 36). Esimesed salvestised sõnast *idem* pärinevad umbes 1560.aastast. Toona arvati, et identiteet on mitte muutuv ja jääb samaks ka erinevates situatsioonides. Peamiselt mõeldi selle all, et ükskõik kui palju me väliselt ei muutu jääme me sisemiselt, oma iseloomult ikka samasuguseks.

Teadlased, filoloogid, poliitikud on mõistet „identiteeti“ mitmeti selgitanud, kuid nende tähendus jääb paljudel samaks. Sama mõte, erinevad sõnastused. Enamjaolt kirjeldati kahte viisi, kuidas identiteeti on võimalik eristada: personaalne ja sotsiaalne. Personaalne identiteet on inimese minapilt, inimese nägemus iseendast. See tegeleb küsimusega „Kes ma olen?“. Sotsiaalse identiteedi teooriaga tulid välja teadlased Henri Tajfel ja John Turner 1974 aastal (Vinney, 2019). Nende teooria kohaselt tuleneb meie identiteet sellest, kuhu gruppidesse me teiste inimestega suheldes kuulume.

Järgenvalt uurin lähemalt rahvuslikku identiteeti ja analüüsin iseennast kasutades sotsiaalse identiteeti kaarti (SIM). Ma ei leidnud, kes SIMi lõi, kuid nägin kaarti päris mitmetel sotsiaalset identiteeti selgitavatel veebilehtedel ja see tundus kui lihtne ja loogiline koht, kust alustada uurimist. SIM koosneb kolmest tasemest: kaasa antud, valikulised ja tuum (Y Studio, 2020). Kaardi väljanägemine peegeldab minu jaoks ka meie ühiskonda. See on nagu kapsas või sibul, millel on kihid. Alguses näeme ainult peamisi kihte ja koorides näeme järjest rohkem. Kõige pealmine, äärmine tase on kaasa antud omadused nagu näiteks sugu, rass, juuksevärv, peamiselt väliselt nähtavad tunnused, mis meid eristavad. Samuti märgatakse just neid isikuomadusi esimesena ja tihti saab inimene selle küsimusi küsimata paika panna. Keskmine tase või teine tase on valikulised omadused, mida saame valida kirjeldamiseks meie staatust, oskuseid, grupid kuhu kuulume. Sinna alla võivad minna töö, hobiaid, elukoht jpm. Kolmas tase, mis jääb teiste kahe taseme kõige sisse on meie tuum. See on see, mis teib meist indiviidi, teistest erinevaks. Meie käitumisviis, väärtused,

uskumused, hoiakud. Tähelepanek ühiskonnast jälle. Võrreldes ülejäänud kahte kihti ühiskonnas, näeme, et nagu tasemed lähevad üksteise sisse vastavalt sellele, mis järjekorras me uusi inimesi tundma õpime.

1.1 Rahvuslik identiteet

Sotsiaalse identiteedi üks osadest on rahvuslik identiteet, mis on inimese ühtekuuluvustunne ja samastumine ühe või mitme kultuuriga. See on osa meie minapildist, mis tuleneb rahvusliku väärtuste teadmistest ja järgimistest. Rahvusliku identiteedi alla käivad: keel, traditsioonid, uskumused, mütoloogia, folkloor, etnoloogia jpm.

Kui me mõtleme riigile, siis riigi moodustavad inimesed ehk rahvas. Kui ei ole rahvast, ei oleks ka riiki. Rahvas on etniliste tunnuste alusel piiritletav inimrühm; mingi paikkonna, koha elanikud; suur rahvahulk; teatud inimrühm (EKSS, 2009). 19.sajandil kutsuti rahvaks ühiskonna alamkihti, inimesed, kes olid kirjaoskamatud (Dundes 2002, lk 12). Rahvale sarnane sõna on rahvus. Eesti keele seletava sõnaraamatu järgi on rahvus ühtse etnilise identiteediga inimesed, riiklikult iseseisev rahvas. Jääb mulje, et rahvas ja rahvus iseloomustavad mingi kodakondsusega või samal territooriumil elavaid inimesi, kuid erinevus tuleneb sellest, et rahvuse puhul valib inimene ise, kuhu ta kuulub ja kellena identifitseerib. Minu jaoks tähendab rahvas inimesi, kellel on ühised huvid. Nad ei pruugi üksteist teada, isegi tunda, kuid nad on ühes kohas samal ajal, näiteks kontserdil. Rahvus seevastu on aga pigem identiteedilt samastuvad inimesed, kes samastuvad kultuuri, keele, tavadega, uskumustega jms.

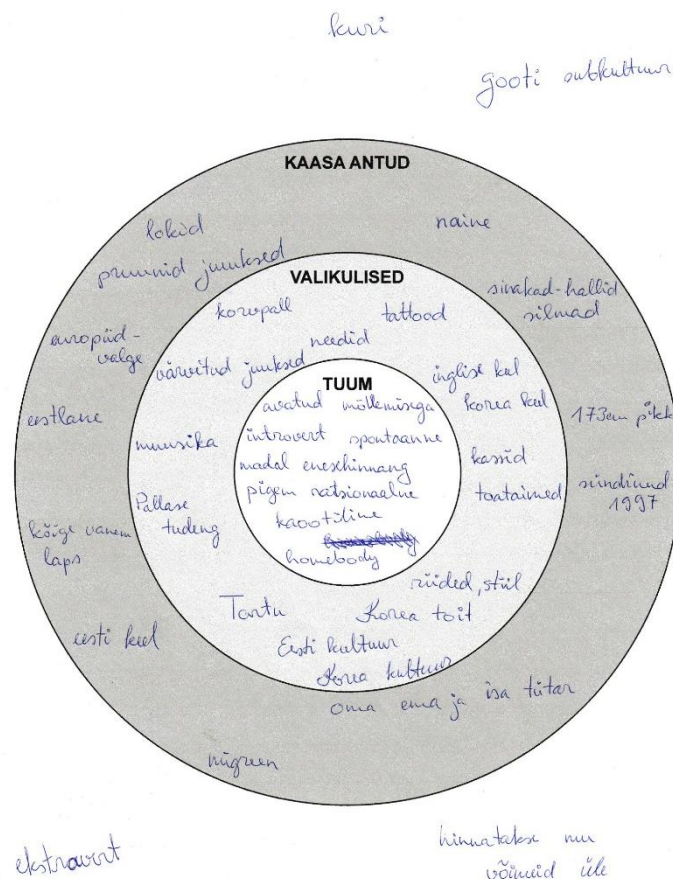
Rahvuslikku identiteeti võib jagada mitmeks kihiks. Stephen Shulmani mudeli järgi on olemas kodanikuidentiteet ja kultuuriline, etniline identiteet (Grothenhuis 2016, lk 127). Kodanikuidentiteeti määratleb inimese sidusust riigi ideoloogia, poliitika ja territooriumiga. Kultuurilise identiteedi alla on Shulman paigutanud religiooni, keele ja traditsioonid. Minu jaoks moodustab kultuurilise identiteedi keel ja inimese teadlikkus traditsioonidest, näiteks rahvaluulest. Etniline identiteet tuleneb inimese rassist, tema esivanematest.

Kes on eestlane? Muidugi on eestlane see, kes elab ja omab Eesti riigi passi ning tunneb, et on eestlane. Samuti on minu jaoks eestlane välismaalane, kes on siin enamus oma elust elanud, käinud siin koolis, räägib puhtalt eesti keelt, kuid ei oma Eesti passi. Ta ise tunneb, et on eestlane, tunneb eesti rahvakultuuri ja samastub sellega.

1.2 Minu identiteet

Kes olen mina? On lõputöö põhiküsimus. Ma pole varem sellele küsimusele väga tähelepanu pööranud. Kuid lõputöö teemat valides tekkis mul kriis, ma ei teadnud, mis mind tegelikult huvitab ning siis otsustasin analüüsida iseennast identiteedi tasandil, panna kirja oma minapilt ja uurida, kust see tuleneb.

Muidugi täitsin ära ka enda sotsiaalse identiteedi kaardi (Pilt 1). SIM kaardi täitmine näitas mulle, et kõike ei saa päris üks ühele vastavalt taseme selgitusele gruppi jagada. Näiteks eesti keel. Kui kõik ülejäänud keeled panin valikuliste välja siis eesti keele kirjutasin ringi „kaasa antud“, sest keelt õpetati mulle olenemata, kas ma seda tahan või. Sama ei saa, aga öelda kultuuri kohta, sest kultuurikombestikku- ja harjumusi pigem omandatakse, eestlaseks kasvatakse (Vahtre 2016). Ringidest välja poole jäävad sõnad on kirjutatud asjad, mida inimeste arvamus minust on olnud või mis mulje ma teistele jätanud olen. Tulenevalt minu kogemusest ja tunnetest.

Pilt 1. Täidetud sotsiaalse identiteedi kaart

„Kaasa antud“ ringi panin peamiselt omadused, millised olen geneetiliselt kaasa saanud. Juuste värvi, tekstuuri ja ka silmade värvi saab ju ajutiselt või pikaajaliselt muuta, kuid siis on tegemist juba valikuliste omadusega, sest need pole meie originaalsed tunnused. Välimust on üldse tänapäeval kerge muuta. Minu kõige suuremad modifitseerimised välimusega on needid ja tattood. Tihtipeale arvatakse seetõttu, et ma kuulun gooti subkultuuri, kuigi ma tegelikkuses ei tunne, et kuulaksin üldse mingisugusesse gruppi või rühmitusse. Ma olen kindlasti saanud inspiratsiooni nendest gruppidest, stiili poolest, kuid mentaliteedilt ma ei sobitu sinna.

„Valikuliste“ rühma kirjutasin tänased huvid ja grupid kuhu kuulun. Siiski on mõned oskused, mis jäävad alles isegi siis kui ma nendega enam tulevikus ei tegele. Lisaks kuuluvad sinna välimusega tehtud muudatused, samuti kohustused, mis olen endale võtnud. Kõige raskem oli täita ringi „tuum“. Esimene kindel kirjeldus oli seal, et olen introvert. Ülejäänud märksõnad tulid edasisest analüüsimisest. Proovisin mõelda kogemustele ja olukordadele, mis mul on olnud ja kuidas ma olen käitunud nendel ajahetkedel.

Välja poole ringe jäävad mõisted on asjad, mida mulle on öeldud või olen tundnud, et inimesed nii arvavad minust. Tihti peale saadakse mu introvertsusest valesti aru ja arvatakse, et ma olen kuri. Välimus ei ole kaasa aidanud sellele eelarvamusele. Mõnele inimesele tunduvad needid, värvilised juuksed ja mu riietus hirmutav. Paljud on ka arvanud, et kuulun gooti subkultuuri, kuigi tegelikkuses ei tunne ma, et suhestuksin nendega. Ma olen oma stiili laenanud mitmetest subkultuuridest, kuid ei identifitseeri end mitte ühegagi. Viimasel ajal olen tähele hakanud panema, et inimesed ootavad minult liiga palju. Mu oskuseid hinnatakse üle ja see on minule endale hirmuäratav, sest ma tean, et ma ei suuda nendele ootustele vastata.

SIM on hea viis, kuidas alustada enda analüüsimist, kuid sügavamaks uurimiseks on vaja kõik kirja pandud mõisted ka eraldi lahti harutada. Mina keskendusin pigem rohkem oma eestlaseks olemisele. Mis teeb minust eestlase? Kas ma olen identiteedilt üldse eestlane? Ausalt öeldes, ma ei ütleks, et ma seostan oma eestlaslikkust nii väga meie poliitiliste väljavaadete ja seadustega. Valimas ei ole ma käinud ja arvatavasti ei lähe ka ennem kui on oht, et tulevad muudatused mind piirama hakkavad. Seaduseid järgin ma ainult, sellepärast et see on minu jaoks viisakus ja ilma seadusteta valitseks siin Maailmas arvatavasti kaos. Samuti ei arva ma, et Eesti territooriumilt ära kolides tunneksin ma ennast selle võrra vähem eestlasena. Ükskõik, kus ma ka ei oleks, tutvustan ikkagi eestlasena.

Kultuuriline ja etniline identiteet on need, mis mind kõige enam seostavad eestlaslikkusega. Ma olen siin sündinud ja üles kasvanud ja samuti on ka mõlemad mu vanemad ja vanavanemad. Keeleoskus on minule oluline. Ma ei ole just kõige parem eesti keele kõneleja ja kirjutaja, kuid ma arvan, et kultuuri mõistmine saab alguse keelest. Luule, kirjandus ja see, kuidas me üksteisega suhtlema saab alguse kõik keelest. Lisaks on ka naljad ja eestlaste naljad ei kõla nii naljakalt mõnes teises keeles ja sama vastupidi. Ka erinev huumorimeel mängib selles rolli. Minu jaoks on eestlastele omane must huumorimeel ja sarkasm või iroonilised naljad ja minul, minul ja mu sõpradel neid jagub.

Ilmselt kõige esimene asi, mis tuleb meelde kui mõtlen rahvuslikule identiteedile on Eesti tekstiilid, talud ja mütoloogia. Teadmised nendest kolmest valdkonnast moodustavad kõige suurema osa minu kui eestlase identiteedist. Kõrgkoolis õppides lootsin, et meil on rohkem õppeaineid etnograafia- ja rahvariiete kohta. Neid küll oli, kuid minu ootustele jäi see maht väheseks. Seepärast tuli ka idee teha rõivakollektsioon „Persona“.

2. KOLLEKTSIOON „Persona“

„Persona“ on rõivakollektsioon, mis on inspireeritud minust, eesti rahvarõivastest, mütoloogiast ja ebausust (LISA 1). Ladina keeles tähendas sõna '*persona*' maski, kuid see võib viidata ka tegelaskujule või identiteedile, mille inimene on omandanud, et kohaneda teatud olukorras (Dictionary). Kollektsioon sai sama nime, sest komplekt ei kujuta ainult mind ja minu minapilti, vaid ka mu erinevaid iseloomu, mis on tekkinud erinevates inimgruppides.

2.1 Huvi algus ja idee kujunemine

Plaan teha rõivakollektsioon tuli soovist edasi arendada oskusi, milles ma pigem väga hea ei ole. Mitmeid kordi olen proovinud õmmelda omale riideid või parandada, modifitseerida olemas olevaid, kuid need ei ole kunagi väga hästi välja kukkunud. Koolis õpitu ja enda edasi arendamise eesmärgina valisingi lõputöö väljundiks õmblemise, sest seda olen ma Pallases õppimise ajal kõige vähem praktiseerinud.

Loomulikult sai idee alguse Eesti rahvarõivastest. Huvi Eesti ja eestlaslikkuse vastu tekkis mul alles siis kui olin gümnaasiumis, elasin Lõuna-Koreas. Neil on rahvuslik kultuur hästi säilinud ja see pani mind mõtlema, miks Eestis tundub nagu kõik hakkab kultuuriliselt välja surema. Lisaks sain ma aru kui vähe ma tegelikult Eesti kohta tean ning minus kinnistus arusaam, et ma olen eestlane. Jah, ma varem polnud mõelnud sellele ja polnud, aga tuli välja, et olen uhke selle üle. Tegelikult, ma otseselt ei teagi, miks mind mütoloogia ja ebausk huvitab. Ma ei usu kõike, aga on tore olla mingis muinasjutumaailmas. Korealastel on väga palju mütoloogilisi jutte, nagu näiteks Korea tekkimise ja inimesteks saamise lood.

Rahvarõivad hakkasid mulle rohkem huvi pakkuma, kui koristasin vanaema kuuri ja avastasin Põltsamaa rahvaseeliku ja kirivöö. Algul oli plaan ka kududa oma triibukangas ja seejärel õmmelda sellest seelik, kuid uurides rohkem rahvariiete ajaloost ja kujunemisest, sain ma sain aru, et see ei ole mina. Rahvaseelikute triipudel puudub otsene mütoloogiline ja ebausust tähendus, aga see pakub mulle rohkem huvi. Lisaks tahtsin riitele anda pigem tänavamoe hõngu, et olek võimalik neid kanda ka igapäevaselt kui on soovi. Ajalooliselt on eestlased oma traditsiooniliste rahvariietega ikka ka moega kaasas käinud ja miks mitte ka nüüd.

2.2 Inspiratsioon

Alustasin oma idee arendamist Eesti rahvarõivaste ajaloo uurimisega. Mind huvitasid eelkõige ebaus ja tavadega seotud esemed. Kõige tähtsamad tunduvad Eesti talurahvariietuses ja ka rahvarõivastel olevat punane värv ja vöö. Punane värv oli nooruse, vere, rõõmu, elu värv ja tõrjus halba ning seda on kasutatud tihti riiete äärtes, sest usuti, et sellest ei saa halvad vaimud ja haigused mööda (Tamjärv 2001, lk 82). Näiteks on Eesti labakinnastel tihti peale näha punast lõnga kinnast äärtes, särkidele tehti punaseid tikandeid. Vööl oli lisaks praktilisele kasutusele, riiete kinni hoidmisele samamoodi kaitsev eesmärk. Nimelt usuti, et vöö piha ümber moodustab kaitsva sfääri kandja ümber ja ka vöö öösel kandmine tõi õnne, kaitses haiguste eest ja tegi tugevaks (Tamjärv 2001, lk 64).

Mulgi kuubedel on näha punaseid kaaruspaela sõlmesid, millel oli samuti kaitsemaagia ülesanne. Kaaruspaela sõlmed olid nii-öelda püünised vanakuradile (sõlmesid näha ümber krae LISA 8), et kui too ligines kandjale siis jäi jalg sõlme kinni (Rattus 2014). Ka kaunistustel vööl ja kujunditel on tähendused. Populaarsemad on olnud geomeetrilised ornamendid, näiteks kolmnurk, siksak, ring, silmusnelinurk. Samu elemente on kasutatud unkaaukudes (Pilt 2) Eesti talumajades, millel oli samamoodi nii praktiline kui ka kaitsev vägi. Praktiliseks ülesandeks oli unkaaugul lasta valgust sisse ja et suits välja läheks (Eesti sõna 1943, lk 4).

Pilt 2. Katus unkaaugu ja harjamalkadega. Altja kõrts, Haljala khk., ERM Fk 2906:703, Eesti Rahva Muuseum

Nagu ka juba näha, on väga palju mu inspiratsioonist tulnud pigem kaitsemaagiast. Kollektiooni planeerides ja tehes panin tähele, et alateadlikult tekkisid lisaks Eesti

elementidele mu riidele ka viikingite, keltide ning Korea kultuuri ornamente või stiili. Arvan, et see tuleneb, sellest et ma olen just nende kultuuride ja riikidega rohkem kursis ja nii mõnegagi neist märganud sarnasusi mustrites, uskumustes, lõigetes või materjalis. Näiteks on Korea rahvarõivastes kasutusel aksessuaar '*baetssi-daenggi*' (Pilt 3), mis on peapael, mida kandsid vallalised neiud nagu ka Eestis. *Baetssi-daenggi* eesmärk oli kaitsta kandjat haiguste eest ja tuua õnne (Dias 2021). Keltide ja viikingite mustrid on sarnased Eesti etnograafias kasutusel olevatele mustritele. Samuti on särgid kujult sarnased edasi viikingite ajal kantud särkidele, lihtsad, mugavad ja ilmastikule vastavad. Talvel kandsid viikingid villaseid särke ja suvel linaseid. Samuti kanti särkidel vöösid.

Pilt 3. Lõuna-Korea rahvariie aksessuaar baetssi-daenggi modernsemas võtmes (Image Rosie Photography)

2.3 Rõivaste kujunemise protsess

Protsessi kirjeldamist on raske teha, sest mul käib tegelikult protsess ja idee arenemine samal ajal koos. Antud peatükis selgitan, kuidas mul idee kujunes koos protsessiga. Enne õmblema asumist olid küll kavandid olemas, kuid kindel oli ainult üks ja ka see muutus samal ajal kui õmblesin ning mõte liikus edasi.

Idee arendamist alustasin kavandite joonistamisest. Esimesed kavandid olid veel rahvaseelikutest inspireeritud (Pilt 4) ja olid liiga pidulikud, liiga korralikud minu idee jaoks.

Edasi uurisin rohkem Eesti rahvarõivaid ja uskumusi. Ja siis polnud ma enam kindel, kuidas ma võiks selle kollektsiooniga edasi liikuda.

Pilt 4. Esimesed kavandid

Riietumiste tavade kohta lugedes tuli uus idee. Nimelt ei olnud linane särk vanasti ainult alusriie, vaid neid kanti ka üksinda koos vööga (Pilt 5) (Tamjärv 2001, lk 42). Seejärel tulid meelde Anu Raua vaibad, kus oli kasutatud punast näpunööri. Alustasin kavandamist alusest ehk särgist. Tahtsin luua midagi, mis ei oleks nii hele ja värviline, sellepärast tuli ka valik kasutada särgi materjalina musta linast kangast. Kaaruspaela kindel asukoht kõikidel särkidel on kindlasti pihal. Edasi läksin ebausuteemaga, mõeldes kaaruspaelale ja vanakuradi püünistele. Vanarahval oli kõikidel kaitsemaagiaga esemetel pigem ainult kaitse halva eest, aga mind huvitas ka, mis saab siis kui selle elemendi maagia pole piisavalt tugev või lipsas vanakurat ikkagi vahepeal märkamatu sisse. See oli idee, millega töötasingi edasi.

Pilt 5. Kuvatõmmis 1975 aasta slaidilt. Signe Kivi praktikal kandmas linast särki ja vööd.

Pael riitel kujutabki lisakaitset halva eest juba ennetavalt, nii nagu on näha ka tänases ühiskonnas võitlemisel koroonaga. Me juba ennetavalt üritame ennast rohkem haiguse eest kaitsta. Maskide tegelik eesmärk on pigem kaitsta teisi enda eest ehk kui juba haigus kallal, kaitsta teist haigeks jäämise eest. Küsimus ongi, kas kandja proovib end kaitsta või on tal juba kuri kallal ning lisakaitse on vajalik. Kokkuvõtteks kui kaaruspael oli mõeldud lõksuks vanapaganale ja tolle vaos ja vangis hoidmiseks, siis ongi vaja rohkem ja rohkem punast paela.

Plaanisin kasutada ainult Eestis kasutatud materjale, kuid villane punane lõng jäi liiga tuhm ja ebahühtlane, et mustal kangal välja paista nii nagu mina plaanisin ja seepärast otsustasin puuvillase lõngas kasuks. Lõnga ma küll ise ei teinud ja värvinud, kuid kaaruspaela kudusin kaarushargi (Pilt 5) abiga ise. Ühes tunnis suutsin kududa umbes 2 meetrit paela, mis tundub kui päris palju, kuid kõik oleneb kudumise kiirusest ja kaua järjest jõuab kududa, sest käed jäävad päris kangeks pikalt ühte ja sama liigutust tehes.

Pilt 5. Kaarushark ja kaaruspael

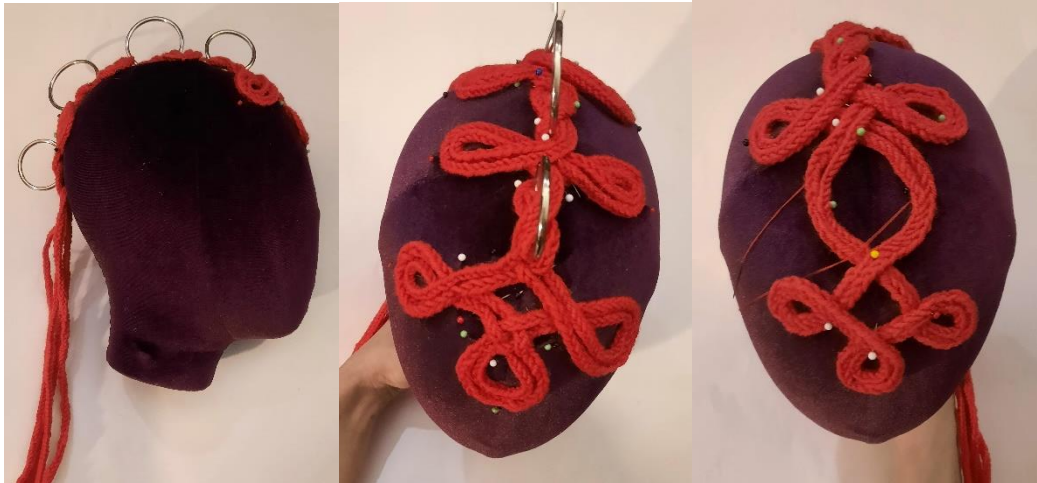
Järgmised kavandid olid väga sarnased lõpp tulemina valminud komplektidele (Pilt 6). Särkide lõiked on pigem lihtsad. Enamus särkide keha osa meenutab kartulikott ja on ainult pikkuselt erinev. Rohkem mängisin varrukate suuruste ja kujudega (varrukaid saab võrrelda piltidel LISA 3 ja LISA 4). Ühel särgil pole üldse varrukaid ja vanasti oli see talurahva jaoks tegelikult sobimatu (LISA 5), kuid praegu on tegemist nüüdisaja ja tavaga. Lisaks on ühest särgist saanud pigem kleit (LISA 6). Tahtsin, et üks oleks teiste kõrval

natuke massiivsem ja varrukate lõike tõttu pidi muutma ka keha osa lõiget, et see püsiks seljas paremini.

Pilt 6. kavandeid enne õmblema asumist

Kaaruspaelast detailid joonistel on pigem kui ettekujutusena, mis võiks olla. Enamus särkidele on pael mõeldud kui aksessuaarina ja võimalik kanda erinevat moodi (üks võimalikest viisidest, kuidas paela siduda särgile on näha LISA 7). Kuna paela seotakse ümber kere siis on võimalik tekitada mustreid nii kere ette kui ka seljale (LISA 9). Lugeses talurahva soengute ja peapaelte kohta tekkis mul idee teha peaehteid. Lihtsalt paela asemel tahtsin paelast teha erinevaid ornamente sõlmedest. Mannekeeni peal katsetust tehes, märkas, et ehe meenutab natuke Korea rahvariite peapaela ja sõlmed, mis moodustusid kui viikingite või keldi palmikuid (Pilt 7).

Pilt 7. Katsetusi peapaeltest.

Tahtsin lisaks paela vöö kohal kasutada midagi laiemat, kuid mitte kirivööd. Mõeldes endale tuli idee kasutada korsetti, millele teha paelast detaile, et see välja paistaks ja kannaks ka oma kaitse ülesannet (LISA 2).

Tegin otsuseid jooksvalt ja igat särki planeerisin vahetult enne lõike tegemist, seega võivad kavandid ja päriselt välja tulnud rõivad olla erinevad. Lõpp tulemusena sai valmis 4 pikka särki, mida saab kanda nii üksinda kui ka, näiteks seelikuga (pikema) ja samuti ei pea kaaruspaela koguaeg komplektile lisama, vaid nii kuidas tuju on (LISA 9). Lisaks neljale särgile on ka 1 kleit, mida saab samamoodi kanda ilma kaaruspaelata kui ka koos.

KOKKUVÕTE

Uurisin oma töös, mis on identiteet ja sellest väiksemat osa rahvuslikku identiteeti. Raske oli pidada järge, sest teooriaid ja mõtteid on erinevaid. Mõistet 'identiteet' on kerge mõista, me oskame seda asutada ja saame aru, millest jutt käib, kuid selgitada teistele on väga raske. Rahvuslikku identiteeti oli natukene kergem lahti seletada, kuid ka selle uurimine tekitas alguses väga palju segadust just paljude teooriate ja arvamuste pärast. Uurisin rohkem Shulmani mudelit, mille järgi saab rahvusliku identiteedi jagada kolmeks: kodaniku-, kultuuriliseks ja etniliseks identiteediks. Lisaks uurisin lähemalt ka mõisteid rahvas ja rahvus, sest need on kaks sõna, mis käivad rahvuslikkusega kaasas, tunduvad kohati sarnased, kuid tähendavad erinevaid asju.

Enda identiteedi uurimist alustasin sotsiaalse identiteedi kaardi täitmisega. Alustasin äärmisest 'kaasa antud' ringist ning liikusin edasi 'valikuliste' ja 'tuum' lahtritesse. Esimesi oli kerge kirjutada minu kohta käivaid märksõnu, kuid sisemist 'tuum' ringi tulid sõnad vaevarikalt. Kindel olin, selles et olen introvert, aga ülejäänudes ma ei olnud üldse kindel, kuna olen igas inimrühmas erinev ja ma ei teadnud, milline oleks päris mina. Üritasin ka, peamiselt endale selgeks teha, mis mind eestlaseks teeb analüüsides enda rahvuslikku identiteeti läbi Shulmani mudeli. Nüüdisaja avatud ühiskonnas, kus kõik on kergesti kätte saadav internetis on ka kultuuride segunemine kiiremini juhtuma. Elades teises kultuuris harjusin üllatavalt kiiresti teise kultuuri ja keelega, aga kui keegi oleks küsinud siis oleks ma ikka olnud eestlane ja isegi kui mu kodakondsus peaks muutuma siis jään ma eestlaseks. Ma olen siinse kultuuriga liiga seotud juba.

Lõputöö praktilise osana valmis rõivakollektsioon, mis koosneb neljast särgist ja ühest kleidist ning lisaks kaaruspaelast detailid, aksessuaarid. Peamised materjalid olid must kivipestud linane kangas ja punane puuvillane lõng kaaruspaelaks. Kollektsiooni idee on saadud Eesti rahvarõivastest ja riietega seotud ebausust, mis talurahval olid. Mulgi kaaruspaelast sai mu peamine idee edasi andja. Vanapagana vangistust oleks võimalik edasi anda ka veel pöörasemalt, aga otsus jääda tagasihoidlikuks tuli, sellest et mu plaan oli teha tänavariietust, mitte kostüümi.

SUMMARY

Fashion Collection „Persona“. National Identity and Me

The aim of this work was to find out more about myself as an Estonian and to plan a fashion collection inspired by Estonian folk clothes, mythology and myself.

Before working on the collection, I started out by searching what identity means and why I think of myself as an Estonian. Funny thing about the words identity and national identity is that we know how what they mean, how to use them but when asked to explain their meaning we tend to not know the answer. Even now, after reading so much about the topic I still find it difficult to explain their meaning in a logical way. Identity is made up of an individual's personality traits, their beliefs, groups they belong to, what they like and dislike and so on. Identity can be divided into two: personal and social identity. Personal identity is how we see ourselves as an individual and how we differ from others. Whereas social identity is how we see ourselves in a group setting. It means that we feel like we belong to a group, but that group is different from another. For example, I am a woman and thus identify as one and I put myself in the same group with other women. Social identity groups are formed by having something in common, may it be appearance, hobbies, nationality, work etc.

One part of social identity is national identity and although I do identify as an Estonian, I do not feel like part of the population of Estonia. Like identity, national identity is also possible to divide into different layers. According to Stephen Shulman's theory there are three layers: civic, cultural and ethnic identity. Civic identity means that a person feels a connection to a nationality through participating in activities such as volunteering and voting. They follow the law, political life and ideology of that community. As I said before, I do not identify myself as Estonian in the community sense. I do follow the law and social cues but not because I feel like that makes me Estonian but because I think it is polite to do so. Cultural identity is a bit easier to understand and as the name indicates it is related to a specific community's cultural aspect such as language, traditions, anthropology and Shulman has also put religion under it. Cultural identity is what I feel closest to. I have always been more interested in the stories and traditions rather than politics and state things. Race and ancestors go under our ethnic identity. Although, our ancestors play a big role in

our background I think that race does not determine our nationality. We are not born into nationality; we grow into it.

As said before, fashion collection “Persona” was inspired by Estonian folk costume and mythology. I took most of my reference from believes and superstitions related to the folk clothes. For example, the colour red has been very important to Estonian. Red represents blood, youthfulness, happiness, life and repelled the evil spirits and diseases. The same was belief goes for a belt. Some even wore a belt to sleep to protect themselves from all the bad. By now, we can see a pattern. I mostly used elements that had a defense magic related to it. For materials I wanted to use the same materials that folk costumes are made of but instead of beige/white linen shirt I used black because it matched my style more. I decided to only use the shirt part since in the old times they used to mostly only wear the shirt as daily wear and for the belt, protection elements I used Mulgi’s l-cord that I knit myself. I wanted the collection to have a streetstyle vibe and that the shirts could be worn by themselves, with the l-cord and when in need or mood also with a skirt. The collection consists of 4 shirts and one dress.

KASUTATUD KIRJANDUS

Raamatud

Dundes, A. 2002. Kes on rahvas?: *valik esseid folkloristikast*. Tallinn: Varrak

Puppart, P. 2011. Eesti rahvarõivad ja mood. Tallinn: TEA

Tamjärv, M. 2001. Eesti rahvarõivad. Tallinn: KPD

Internetiallikad

Dayviana, D. (2021). Korean traditional female hair accessories: meaning and importance [www]

<https://www.korea.net/TalkTalkKorea/Korean/community/community/CMN0000010740>
(25.05.2022)

Dictionary. Persona. [www]

<https://www.dictionary.com/browse/persona> (18.05.2022)

EKSS. Rahvas. [www]

<https://www.eki.ee/dict/ekss/index.cgi?Q=rahvas&F=M> (14.05.2022)

Grothenhuis, R. (2016). Nation-Building as Necessary Effort in Fragile States pp. 125-151. [www]

<https://www.jstor.org/stable/j.ctt1gr7d8r.12?seq=1> (18.05.2022).

Kaldmaa, I. (1943). Eesti taluehitustest: unkaaugud ja unkalauad. – *Eesti Sõna*, nr 38, lk 4. [www]

<https://dea.digar.ee/?a=is&oid=eestisona19430217&type=staticpdf&e=-----et-25--1--txt-txIN%7ctxTI%7ctxAU%7ctxTA-----> (23.05.2022)

Rattus, K. (2014). Kaaruspael. [www]

https://www.youtube.com/watch?v=ROy3gc0tiIY&ab_channel=XXVILaulu-jaTantsupidu
(23.05.2022)

Vahtre, L. (2001). Lauri Vahtre: kust eestlased tulevad [www]
<https://arvamus.postimees.ee/3627999/lauri-vahtre-kust-eestlased-tulevad> (23.05.2022)

Vinney, C. (2019). Understanding Social Identity Theory and Its Impact on Behaviour [www]
<https://www.thoughtco.com/social-identity-theory-4174315> (13.05.2022)

ÕS. Identiteet. [www]
<https://www.eki.ee/dict/qs/index.cgi?Q=identiteet&F=M> (13.05.2022)

Y Studios (2020). What Factors Really Influence Identity? [www]
<https://ystudios.com/insights-people/influence-on-identity> (14.05.2022)

Pildimaterjal

Pilt 2. Katus unkaaugu ja harjamalkadega. Altja kõrts, Haljala khk., ERM Fk 2906:703, Eesti Rahva Muuseum
<https://www.muis.ee/museaalview/857452> (26.05.2022)

Pilt 3. Lõuna-Korea rahvariieide aksessuaar baetssi-daenggi modernsemas võtmes (Image Rosie Photography)
https://www.instagram.com/p/Cc_Pc7LvtiZ/ (26.05.2022)

LISAD

LISA 1. Kolleksioon „Persona“

Foto: Birgit Kaleva

LISA 2. Persona 1

Foto: Birgit Kaleva

Modell: Aybike Gaibl

LISA 3. Persona 2

Foto: Birgit Kaleva

Modell: Triinu Halgma

LISA 4. Persona 3

Foto: Birgit Kaleva

Modell: Hindrek Reiman

LISA 5. Persona 4

Foto: Birgit Kaleva

Modell: Ron Rudolf Teesaar

LISA 6. Persona 5

Foto: Birgit Kaleva

LISA 7. Persona 2 detail

Foto: Birgit Kaleva

LISA 8. Persona 3 tagant

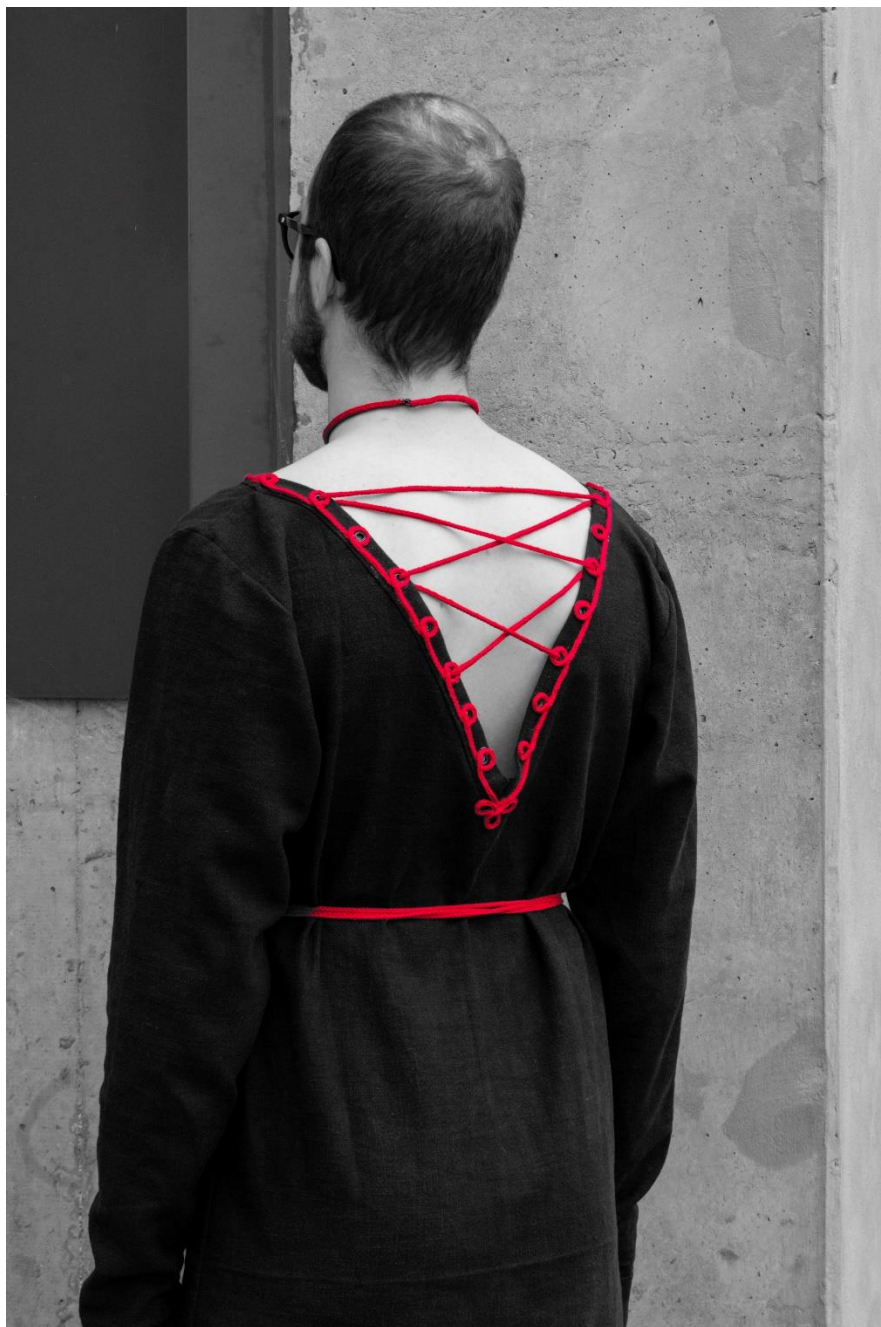

Foto: Birgit Kaleva

LISA 9. Grupp 1

Foto: Birgit Kaleva

LISA 10. Grupp 2

Foto: Birgit Kaleva